

ELŻBIETA GOŁATA

KONGRES STATYSTYKI POLSKIEJ Z OKAZJI – 100-LECIA
POLSKIEGO TOWARZYSTWA STATYSTYCZNEGO
POZNAŃ, 18-20 KWIETNIA 2012 R.

W dniach 18-20 kwietnia 2012 roku obradował w Poznaniu Kongres Statystyki Polskiej będący centralnym wydarzeniem inaugurującym uroczyste obchody 100-lecia Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Na trwające przez cały rok obchody składają się także wystawy, seminaria i konferencje organizowane przez oddziały regionalne PTS, między innymi we Wrocławiu, Lublinie, Toruniu i Bydgoszczy.

Kongres Statystyki Polskiej był wyjątkowym wydarzeniem o międzynarodowym wymiarze, nad którym Honorowy Patronat objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski. W liście gratulacyjnym skierowanym do uczestników kongresu, Prezydent Rzeczypospolitej wyraził uznanie dla rangi tego wydarzenia oraz przypomniał główny cel, jaki przyświecał założycielom Towarzystwa. Podkreślając znaczenie opublikowanej w 1915 r. *Statystyki Polski*, wskazał, że była ona cennym źródłem wiedzy o ziemiach ojczyzny podzielonej między trzech zaborców, którą wykorzystano między innymi w procesie ustalania granic odrodzonej Rzeczypospolitej. Prezydent Komorowski zauważył, że dalsze dzieje PTS noszą ślady dramatycznej historii Polski, że „... Członkowie Towarzystwa angażowali się w walkę o odzyskanie niepodległości i jej obronę, intensywnie działali na rzecz zachowania polskiej tożsamości narodowej oraz tworzenia i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.”

Godną oprawę wielkiego święta polskiej statystyki zapewnił udział znamienitych przedstawicieli instytucji i organizacji statystycznych z Austrii, Australii, Estonii, Francji, Holandii, Niemiec, Norwegii, Stanów Zjednoczonych i z Włoch. Obrady Kongresu Statystyki Polskiej zgromadziły około 600 uczestników. Wśród gości specjalnych uroczystej Sesji Jubileuszowej znaleźli się przedstawiciele najwyższych władz państwowych oraz samorządowych miasta i regionu: prof. Marek Ratajczak – Podsekretarz Stanu w MNiSW, prof. R. Słowiński członek korespondent PAN – Prezes Oddziału PAN w Poznaniu, prof. E. Gatnar – Członek Zarządu NBP, dr K. Łybacka – Poseł Sojuszu Lewicy Demokratycznej, P. Florek – Wojewoda Wielkopolski, T. Kayser – Zastępca Prezydenta Miasta Poznania.

Uroczystości jubileuszowe uświetnili także przedstawiciele międzynarodowych instytucji statystycznych: dr M. Bohata – Zastępca Dyrektora Generalnego Urzędu Statystycznego Krajów UE – Eurostatu, prof. I. Ritschelova – Prezes Czeskiego Urzędu Statystycznego, dr E. Laczka – Wiceprezes Węgierskiego Urzędu Statystycznego oraz przedstawiciele międzynarodowych towarzystw naukowych: prof. R. Chambers

– Przewodniczący Międzynarodowego Towarzystwa Statystyków Badań Reprezentacyjnych Międzynarodowego Instytutu Statystycznego, prof. R. Wasserstein – Dyrektor Wykonawczy Amerykańskiego Towarzystwa Statystycznego, prof. I. Traat – Prezes Estońskiego Towarzystwa Statystycznego, prof. W. Schmid – członek Rady Głównej Niemieckiego Towarzystwa Statystycznego. Licznie reprezentowane były wszystkie środowiska statystyków polskich: z uniwersytetów, instytutów, organizacji naukowych, Głównego Urzędu Statystycznego, urzędów regionalnych i innych instytucji statystyki publicznej, przedstawiciele środowiska gospodarczego, administracji i przedsiębiorców oraz młodzież akademicka.

O randze kongresu świadczy jego wymiar merytoryczny wynikający z treści referatów wygłoszonych podczas trzech sesji plenarnych, panelu dyskusyjnego, 35 równoległych sesji tematycznych (w tym 12 w języku angielskim) oraz około 20 opracowań przygotowanych na sesję plakatową. Podczas kongresu wygłoszono łącznie 155 referatów, które zostały przygotowane przez blisko dwustu naukowców. Program obejmował szereg sesji tematycznych, w tym sesje poświęcone metodologii badań statystycznych, statystyce regionalnej, statystyce ludności, statystyce społecznej i gospodarczej, problematyce danych statystycznych oraz statystyce zdrowia, sportu i turystyki.

Sesje pierwszego dnia kongresu zatytułowano *Rozwój i dorobek polskiej myśli statystycznej*. W pierwszej z nich wybitni reprezentanci poszczególnych dziedzin badań statystycznych, omówili największe polskie osiągnięcia. Rozwój myśli statystycznej w Polsce w ujęciu historycznym przedstawił W. Ostasiewicz. O wkładzie Polaków w rozwój statystyki matematycznej i aplikacyjnej mówił J. Mielniczuk. Z kolei T. Caliński ukazał osiągnięcia polskich statystyków w biometrii. Rozwój statystyki w naukach ekonomicznych zaprezentował K. Jajuga. Natomiast rozwój historyczny i aktualne wyzwania stojące przed statystyką publiczną przedstawił J. Witkowski. Drugą sesję poświęcono prezentacji sylwetek dwóch najwybitniejszych polskich statystyków. T. Ledwina przygotowała prezentację życia i osiągnięć Jerzego Neymana. Natomiast M. Krzyśko przybliżył życiorys i dorobek Jana Czekanowskiego. Nestorka polskiej statystyki, S. Bartosiewicz przedstawiła (wspólnie z E. Stańczyk) historię społeczno-ekonomiczną Polski w latach 1918-2008, a J. Kordos omówił współzależności między rozwojem teorii i praktyki badań reprezentacyjnych w Polsce.

Bardzo ważnym wydarzeniem pierwszego dnia kongresu był panel dyskusyjny poświęcony problemom przyszłości statystyki nad którego wymiarem merytorycznym czuwał T. Caliński. W dyskusji udział wzięli profesorowie: J. Józwiak w zakresie demografii, J. Witkowski oraz T. Panek omówili problemy statystyki społecznej, J. Wilkin przedstawił potrzeby statystyki gospodarczej, J. Paradysz zwrócił uwagę na zagadnienia statystyki regionalnej, J. A. Moczko wskazał problemy statystyki zdrowia, M. Szreder skomentował dylematy jakości danych statystycznych, a J. Koronacki przedstawił perspektywy rozwoju metodologii badań statystycznych.

Obrady drugiego i trzeciego dnia kongresu były bardzo intensywne. Program obejmował szereg sesji tematycznych. Ich organizacji podjęli się uznani i cenieni w kraju oraz na arenie międzynarodowej statystycy. O wygłoszenie wiodących referatów po-

proszono najwybitniejszych polskich i zagranicznych przedstawicieli poszczególnych dziedzin badań statystycznych. Niniejszy tom specjalny *Przeglądu Statystycznego* prezentuje wiele z przygotowanych na kongres artykułów. Prezentacji dorobku kongresu poświęcony jest także numer specjalny *Studiów Demograficznych* (nr 1/2012). Natomiast *Wiadomości Statystyczne*, począwszy od numeru 7/2012, w dziale zatytułowanym *Z Obrad Kongresu Statystyki Polskiej* zamieszczają merytoryczne omówienie poszczególnych sesji oraz wybrane opracowania. W kongresie aktywnie uczestniczyło wielu znamienitych statystyków polskich i zagranicznych. Jego dorobek będziemy długo analizować i do niego się odwoływać. W tym miejscu prezentujemy tematykę poszczególnych sesji oraz referatów proszonych, natomiast szczegółowy program kongresu dostępny jest w Internecie pod adresem:

http://www.stat.gov.pl/pts/kongres2012/dok/ProgramPolski_18-04-2012.pdf.

Sesje tematyczne Kongresu Statystyki Polskiej, ich organizatorzy oraz tematyka referatów proszonych:

1. Statystyka matematyczna – prof. Mirosław Krzysko, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
 - Tadeusz Bednarski (Uniwersytet Wrocławski), Statystyczna analiza przyczyn obciążoności próby w badaniach sondażowych rynku pracy
 - Jacek Koronacki (Instytut Podstaw Informatyki PAN w Warszawie), Analiza danych o dużym wymiarze w przypadku małej liczności próby
 - Jana Jureckova (Charles University in Prague), Regression quantiles and their two-step modifications
 - Zbigniew Szkutnik (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie), Algorytm EM i jego modyfikacje
2. Metoda reprezentacyjna i statystyka małych obszarów – prof. Janusz Wywiół, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
 - Malay Ghosh (University of Florida), Finite population sampling: a model-design synthesis
 - Ray Chambers, Gunky Kim (Wollongong University), Regression analysis using data obtained by probability linking of multiple data sources
 - Li-Chun Zhang (Statistics Norway), Micro calibration for data integration
 - Lorenzo Fattorini (University of Siena), Design-Based Inference on Ecological Diversity
 - Jean-Claude Deville, Daniel Bonnéry, Guillaume Chauvet (ENSAE), Neyman type optimality for marginal quota sampling
3. Statystyka ludności – prof. Janina Józwiak, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
 - Nico Keilman (University of Oslo), Challenges for statistics on households and families
 - Irena E. Kotowska (Warsaw School of Economics), Evolving population structures and their relevance for demographic and social change
 - Francesco Billari (Bocconi University, Milan), Challenges for new methods in demographic analysis (tentative)

4. Statystyka społeczna – prof. Tomasz Panek, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
 - Achille Lemmi (Siena University, Dipartimento di Economia Politica) Dimensions of poverty. Theory, models and new perspectives
 - Walenty Ostasiewicz (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), Jakość życia jako przedmiot badań statystycznych
 - Anne Valia Goujon, Ramon Bauer, Samir K.C., Michaela Potančoková (Vienna Institute of Demography (VID) of the Austrian Academy of Sciences), The human capital puzzle: Why it is so hard to find good data on educational attainment?
 - Urszula Sztanderska (Uniwersytet Warszawski), Polska statystyka publiczna jako inspiracja i bariera rozwoju badań rynku pracy
5. Statystyka gospodarcza – prof. Jerzy Wilkin, Uniwersytet Warszawski
 - Włodzimierz Siwiński (Uniwersytet Warszawski, Akademia L. Koźmińskiego), Statystyczny obraz kryzysu gospodarczego 2008-2010
 - Barbara Liberda (Uniwersytet Warszawski), Rachunki generacyjne metodą pomiaru bogactwa kolejnych pokoleń
 - Elżbieta Mączyńska (Instytut Nauk Ekonomicznych PAN, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne), Statystyka jako źródło danych w badaniach naukowych. Dylematy i niedostosowania
 - Andrzej P. Wiatrak (Uniwersytet Warszawski), Aktualne problemy statystyki rolniczej
6. Statystyka regionalna – prof. Tadeusz Borys, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
 - Jan Paradysz (Centrum Statystyki Regionalnej, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), Statystyka regionalna: stan, problemy i kierunki rozwoju
 - Tadeusz Borys (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), Tomasz Potkański (Związek Miast Polskich), Monitorowanie rozwoju regionalnego i lokalnego
7. Analiza i klasyfikacja danych – prof. Krzysztof Jajuga, prof. Marek Walesiak, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
 - Reinhold Decker (Universität Bielefeld), Model-based analysis of online consumer reviews – methods and applications
 - Wojtek Krzanowski (University of Exeter), Classification: some old principles applied to new problems
 - Patrick Groenen (Erasmus University Rotterdam), The support vector machine as a powerful tool for binary classification
8. Dane statystyczne – prof. Mirosław Szreder, Uniwersytet Gdański
9. Statystyka zdrowia – prof. Jerzy Andrzej Moczko, Uniwersytet Medyczny w Poznaniu
10. Statystyka sportu i turystyki – prof. Bogdan Sojkin, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Z okazji kongresu przygotowano szereg publikacji okolicznościowych, wystaw oraz imprez i wydarzeń towarzyszących. Okazją do uhonorowania najbardziej zasłużonych członków oraz przybliżenia działań i aktywności podejmowanych w poszczególnych regionach, było uroczyste, otwarte posiedzenie Rady Głównej PTS. Odznakę honorową "Za zasługi dla statystyki RP" z rąk prof. J. Witkowskiego – Prezesa GUS otrzymali: M. Krzyśko, J. Pocięcha, B. Podolec, A.S. Barczak, A. Młodak oraz T. Klimanek. Medal im. Jerzego Sławy-Neymana prof. C. Domański – Prezes PTS wręczył profesorom: T. Calińskiemu (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), W. Krzanowskiemu (University of Exeter), J. Jurečkovej (Uniwersytet Karola w Pradze), M. Ghosh (University of Florida), A. Atkinsonowi (London School of Economics). Rada Główna PTS wyróżniła dra K. Kruszkę tytułem Honorowego Członka Polskiego Towarzystwa Statystycznego.

Z okazji kongresu nakładem ZWS GUS wydano dwie publikacje okolicznościowe. W książce „Statystycy polscy” przedstawiono biogramy 85 statystyków polskich, którzy odegrali znaczącą rolę w historii statystyki polskiej. Praca przygotowana została przez zespół w składzie: W. Adamczewski, J. Berger, K. Kruszka, M. Krzyśko (przewodniczący), B. Łazowska. Natomiast praca „Polskie Towarzystwo Statystyczne 1912-2012” zawiera szczegółowe informacje dotyczące rozwoju organizacyjnego Polskiego Towarzystwa Statystycznego oraz opis działalności statutowej Towarzystwa. Publikację przygotował zespół w składzie: J. Berger, J. Kordos, K. Kruszka (przewodniczący), W.W. Łagodziński, W. Ostasiewicz. Kongresowi towarzyszyły także dwie wystawy okolicznościowe: „Polskie Towarzystwo Statystyczne w latach 1912-2012” oraz „Statystyka w Wielkopolsce”. Przybliżyły one kilkuwiekowy dorobek statystyki, prezentowały archiwalne wyniki badań i publikacje, które wniosły istotny wkład w rozwój myśli i praktyki statystycznej w Polsce oraz w Wielkopolsce. Przypomniano także sylwetki osób tworzących ten dorobek. Obie wystawy dostępne są w wersji elektronicznej. Przygotowana przez J. Bergera wystawa „Polskie Towarzystwo Statystyczne w latach 1912-2012” dostępna jest stronie internetowej kongresu http://www.stat.gov.pl/pts/kongres2012/dok/Polskie_Towarzystwo_Statystyczne.pdf.

Przygotowana w Urzędzie Statystycznym w Poznaniu wystawa „Statystyka w Wielkopolsce”, prezentowana była także w holu Urzędu Miasta Poznania i Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz w gmachu Narodowego Banku Polskiego – Oddział Okręgowy w Poznaniu. Elektroniczna wersja wystawy służyć ma jeszcze szerszemu jej upowszechnieniu http://www.stat.gov.pl/pts/kongres2012/dok/statystyka_w_wielkopolsce.pdf.

W ramach imprez towarzyszących kongresowi, w dniach 16-17 kwietnia 2012 r. odbyły się dwa warsztaty, w których uczestniczyło łącznie około 60 osób. Tematyka warsztatów dotyczyła najważniejszych zagadnień metodologicznych: integracji danych statystycznych i estymacji dla małych obszarów (prowadzone przez specjalistów z Włoch) oraz z metod data miningu (przygotowane przez firmę Statsoft). Podczas obrad kongresu zorganizowano także uroczyste zakończenie wielkopolskiego konkursu „Statystyka mnie dotyka” z okazji Dnia Statystyki Polskiej w 2012 r. Konkurs wiedzy statystycznej dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych organizowany jest przez

Urząd Statystyczny w Poznaniu oraz Polskie Towarzystwo Statystyczne. W programie kulturalnym i turystycznym kongresu znalazły się między innymi, spacer po Starym Mieście z koncertem w Kościele Farnym, zwiedzanie Centrum Sztuki i Biznesu – Stary Browar, Welcome Party w zabytkowej Słodowni, Koncert Jubileuszowy „Piękne głosy, piękne melodie” w wykonaniu studentów i absolwentów Akademii Muzycznej w Poznaniu oraz chóru kameralnego Uniwersytetu Ekonomicznego *Musica Viva* pod dyrekcją prof. M. Gandeckiego. Koncert przygotowała i prowadziła Pani prof. H. Lorkowska, Prorektor Akademii Muzycznej w Poznaniu.

Uroczyste obchody stulecia Polskiego Towarzystwa Statystycznego zorganizowane zostały w Poznaniu jako wspólne przedsięwzięcie całego środowiska statystyków reprezentowanego przez cztery instytucje: Polskie Towarzystwo Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Poznaniu oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu. W ten sposób, nadano kongresowi wyjątkowy charakter w dziejach polskiej statystyki, jako wydarzenia łączącego środowiska reprezentujące zarówno praktyczny jak i teoretyczny wymiar badań statystycznych, będącego okazją do spotkania oraz wymiany poglądów i doświadczeń przedstawicieli statystyki publicznej, ośrodków naukowych, władz administracyjnych, przedsiębiorców i innych partnerów uczestniczących w badaniu procesów gospodarczych, społecznych i demograficznych. Kongres stworzył niepowtarzalną platformę dla ukierunkowania poszukiwań metodologicznych i poznawczych podejmowanych przez środowiska statystyczne w nadchodzących latach, które zostały ujęte w Uchwale Kongresu. Już dzisiaj można powiedzieć, że Kongres był jednym z ważniejszych i bardzo znaczących wydarzeń naukowych w historii polskiej myśli i praktyki statystycznej.